

Kritika hudebního textu

Feder – Unverricht: Tzv. *Urtext* a tzv. *Urtextausgaben*

- jakýkoliv zásah do originálu je už počátek edice. *Facsimile* = reprodukce textu naprosto věrně a bez jakýchkoliv oprav, a to pomocí některé z technik mechanické reprodukce. Kromě facsimile neexistuje žádné jiné vydání, kde by se editor zřekl jakéhokoliv kritického stanoviska
- cíl editora: reprodukovat text bez chyb, jednoznačný, úplný, pohodlně čitelný, příp. pohodlně hratelny
- postup vydavatele:
 1. shromažďuje přímé i nepřímé prameny, které text obsahují, a porovnává je. Pokud existuje více pramenů, nelze pracovat jen s jedním bez ohledu na další
 2. vybírá ty, které mají nejbliže k textu, který zamýšlel skladatel – tento text je cílem vydání

Kritická vydání

- v každém kritickém vydání bývá text modernizován a tak zpřístupněn současnému publiku: současné klíče, uspořádání partitury, příp. prstoklady...
- mezi kritická vydání patří i *Urtextausgabe* – druhy:
 - „vědecká“ – obsahuje odkazy na prameny a ediční zprávu
 - „praktická“ – opatřena praktickými poznámkami pro interprety

Urtext

= původní forma zápisu tak, jak ji zamýšlel skladatel. Tento pojem je ale obtížně jednoznačně definovat

- poskytuje vydávání děl kritickou metodou, která musí vždy vycházet z pramenů
- toto označení se většinou používá pro jednotlivá vydání děl „klasické“ *Hausmusik*, tedy převážně pro klavírní skladby nebo pro skladby s klavírním doprovodem. V tomto smyslu je pak toto vydání přizpůsobeno k praktickému provozování
- myšlenka *Urtextu* se prosadila až ve 30. l. 20. st. v souvislosti s bachovskými edicemi nakladatelství Peters, zejm. v edicích Ludwiga Landshoffa a Kurta Soldana.

Historie

- 19. stol. – pod záminkou korektury a revize je originál přetvářen, postupně byl nános cizích doplňků tak silný (např. frázování H. Riemanna), že nebylo možné originál rozeznat; úpravy se nezastavily ani před svévolnými změnami not
- berlínská Akademie der Künste 1895 – 99 vymezila cíle svých edic¹
- význam autografu s jeho nuancemi zápisu objevil teprve Heinrich Schenker ve svých pracích ke komentovanému vydání posledních klavírních sonát L. v. Beethovena². I když jeho edice termín *Urtext* v titulu neuváděly, byly za takové považovány
- na základě těchto dvou prací byla nastolena cesta pro „praktickou“ *Urtextausgabe*
- zpočátku se objevovaly pokusy o spojení *Urtextausgabe* a úpravy (*Bearbeitung*), z pohodlnosti ještě často ve 30. l. 20. st. vycházela bez kontroly stará vydání (např. Händel, Haydn, Mozart)
- od 30. l. 20. st. se k vydávání *Urtextausgabe* přiklonilo nakladatelství Peters, poznatek o nezbytnosti přímého studia pamenů plně prosadil v edicích nakladatelství Henle
- na konci 20. st. výrazně vzrostla poptávka po edicích zvané *Urtextausgaben*

¹ tyto cíle definovala v předmluvě k dílu *Urtext Classischer Musikwerke, herausgegeben auf Veranlassung und unter Verantwortung der Königlichen Akademie der Künste zu Berlin*, Leipzig: Breitkopf & Härtel 1895 - 1899

² Schenker, Heinrich: *Die letzten Sonaten von Beethoven: Kritische Ausgabe mit Einführung und Erläuterung*. Wien: Universal 1913 – 1920 [nové vydání: ed. Oswald Jonas, Wien: Universal 1971]

Nejvýznamnější nakladatelství vydávající Urtext a Urtextausgabe:

- **Günter Henle** (založeno 1947) – vydává pouze *Urtextausgaben klassischer Musikwerke*, specializace: Bach (vydáno: *DTK, Partity pro klavír, Invence a sinfonie, Francouzské* (BWV 812 – 817) a *Anglické* (BWV 806 – 811) *suity, Malá preludia a fughetty*). Pracovní oblast: Bach, vídeňský klasicismus, romantismus (Mozart, Beethoven, Schubert, Schumann, Brahms, Chopin)
- **Peters** (Frankfurt) – obnovili vydávání Urtextausgaben přibližně ve stejné době, ale převážně nezměněnými přetisky dřívějších vydání, přičemž označení *Urtext* obdržely i ty edice, které se tak původně nenazývaly. Pracovní oblast: zvl. Bach
- **Berenreiter** – nejfrekventovanější na současném trhu